

РЕЦЕНЗИЯ

от професор Георги Стоянов Карастоянов, д.пс.н.,
за дисертационния труд на Татяна Георгиева Предова
на тема „ЛИДЕРЪТ В ЮНОШЕСКА ВЪЗРАСТ В КОНТЕКСТА
НА УЧИЛИЩНАТА СРЕДА “
представен за придобиване на образователната и научна степен
„доктор“, в област на висше образование 3. Социални, стопански
и правни науки, по професионално направление 3.2.
„Психология“

Рецензията е възложена съгласно Протокол № 1 от 19 април 2018 г. от заседанието на Научно жури, назначено със Заповед на Директора на ИИНЧ-БАН РД-6-96 от 05.04.2018 г. За изготвяне на рецензията ми бяха предоставени дисертационния труд, автореферата на дисертационния труд, електронни копия на публикациите по темата на дисертационния труд, както и други документи свързани с обучението на докторанта. Представените документи показват, че Татяна Георгиева Предова е изпълнила успешно предвидените дейности в индивидуалния учебен план за целия срок на докторантурата, положила е необходимите изпити и е преминала успешно през законовата процедура за допускане до защита за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) , Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ) и Правила за работа на научните журита в ИИНЧ-БАН по процедури за защита на дисертации за придобиване на ОНС “доктор” и научната степен “доктор на науките” (Последно изменени с Протокол №6 от 25.02.2016 г. на НС на ИИНЧ-БАН).

Темата на дисертационния труд е посветена на изследване на актуален и относително неизследван проблем в наши дни, лидерството в юношеска възраст, независимо, че сериозните изследвания на лидерството в социалната психология, започнати от Курт Левин, стартират именно с проучване на лидерството в училищна възраст. Считаю, че темата „Лидерът в юношеска възраст и неговото проявление в училищната среда“ съответства на основното съдържание на дисертационния труд.

В структурно отношение той следва класическия модел за научно изследване в професионално направление 3.2. „Психология“ – в първа глава е направен теоретичен обзор на изследвания проблем, във втора глава е представена теоретичната постановка и дизайна на емпиричното

изследване, а в трета са направени анализ и интерпретация на получените резултатите. Всяка от главите завършва с общи изводи, което позволява да се направи преценка за най-важните резултати, до които се достига вследствие на съответната глава и по-плавен преход към следващата стъпка на изследването. Дисертационното изследване е представено на 143 страници, в които не са включени приложенията, които са 29 страници. Данните от емпиричното изследване са адекватно представени и онагледени чрез 27 таблици и 16 фигури в текста. Цитираните литературни източници са 95, от които 27 на кирилица (български и руски източници), останалите - на латиница. Те включват очакваните за темата класически трудове, както и съвременни изследвания по проблема от последните години. Обективният анализ на използваните в теоретичния обзор научни трудове показва, че докторантът задълбочено е проучил изследванията по темата и критично ги е преосмислил в контекста на изследвания проблем за спецификата на лидерството в юношеска възраст. Считаю, че е постигнат баланс между съдържание и обем при представянето на теоретичния обзор на изследвания проблем от една страна, и постановката на собственото емпирично изследване и анализа на резултатите от него, от друга. Структурата, обемът и оформлението на дисертационния труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ отговарят на добрите изследователски практики в професионалното направление.

Във въведението е обоснована значимостта, научната актуалност на проблема и степента на разработеност. В първа глава е направено задълбочено теоретично изследване на лидерството и различните аспекти на проявлението му в юношеска възраст, което е позволило да бъде обоснован авторският подход във втора глава, където е представена теоретичната постановка на емпиричното изследване. Коректно е формулирана научно обоснована цел, която да бъде постигната – изследване на лидерските стилове в юношеска възраст в образователна

среда за да се изведе личностният им профил и ситуационно проявление. Издигнати са четири хипотези, които да се направи опит да бъдат верифицирани чрез седем коректно зададени изследователски задачи.

Емпиричните данни са описани според общоприетите стандарти за публикуване на психологически експериментални изследвания. Удовлетворен съм от детайлното описание на изследователския дизайн, възможно най-пълното описание на релевантните на изследването характеристики на извадката, представените изчерпателни данни за надеждността и валидността на използваните въпросници, процедурата на изследването, описанието на използваните статистически методи за обработка на данните, представянето на първичните данни. Посоченото дава възможност, като се използват и материалите, представени в приложение, да бъдат проследени всички етапи на емпиричното изследване и да бъде заключено, че то е проведено в съответствие с добрите изследователски практики.

В трета глава емпиричните данни са анализирани в стройна логическа рамка в съответствие със заложените седем изследователски задачи, което е позволило да се открият много добре установените закономерности и да се направи обобщение на най-важните зависимости. Направените общи изводи и заключение са обосновани в контекста на получените емпирични данни.

Нямам съществени критични бележки към дисертационния труд и автореферата към него.

Резултатите от изследванията по темата на дисертационния труд са коректно представени пред критичния поглед на научната общност на психолозите с три публикации, едната от които в чужбина. Анализът на публикациите позволява да се открият задълбочените научни интереси на докторанта в областта и е показател, по който може да се прецени, че научните резултати в дисертацията са личен принос на докторанта.

Считам, че дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати за лидерството в юношеска възраст – оригинален изследователски модел, конструирани са два оригинални инструмента, чрез които са отдиференцирани стиловете на лидерство в юношеска възраст, както и някои личностни конструкти и ситуационни характеристики, които са свързани с тях. Те могат да бъдат приети за оригинални научни и научно-приложни приноси, както докторантът претендира в автореферата на дисертационния труд. Авторефератът към дисертационния труд вярно и точно отразява неговото съдържание и получените резултати и напълно изпълнява функциите си съгласно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилата за работа на научните журита в ИИНЧ-БАН по процедури за защита на дисертации за придобиване на ОНС “доктор” и научната степен “доктор на науките”.

Представеният дисертационен труд показва, че Татяна Георгиева Предова притежава задълбочена теоретична подготовка, съчетана с отлична методологическа подготовка за планиране и провеждане на самостоятелни емпирични изследвания в областта на психологията и коректно анализиране на резултатите от тях.

Цялостната оценка на дисертационния труд дава основание да се направи заключението, че той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и „Правила за работа на научните журита в ИИНЧ-БАН по процедури за защита на дисертации за придобиване на ОНС “доктор” и научната степен “доктор на науките” за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. Въз основа на положителните ми оценки за дисертационното изследване, демонстрираната отлична теоретична и методологическа подготовка на докторанта и безспорните научни и научно-приложни приноси (оригинални научни резултати, създадени два нови оригинални методи за изследване, както и предложения оригинален модел

за изследване), убедено предлагам Татяна Георгиева Предова, представила за публична защита дисертационния труд “Лидерът в юношеска възраст в контекста на училищната среда”, да придобие образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление „Психология“, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.

София, 01.05.2018 г.

проф. д.пс.н. Г. Карастоянов